

Fictiedossier

Naam _____

Klas _____

	pagina
1. Fictieautobiografie	_____
2. Korte verhalen:	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
Jaar: _____	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
Jaar: _____	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
Jaar: _____	
- Titel eigen werk: _____	_____
3. Korte Films:	
- Titel: _____	_____
Jaar: _____	
- Titel: _____	_____
Jaar: _____	
- Titel: _____	_____
Jaar: _____	
4. Roman of novelle	
- Titel boek: _____	_____
Schrijver: _____	
Jaar: _____	
5. Film	
- Titel _____	_____
Regisseur: _____	
Jaar: _____	
6. Poëzie	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
- Titel: _____	_____
Schrijver: _____	
7. Cabaret	
- Titel: _____	_____
Cabaretier: _____	
Jaar: _____	

Eindcijfer dossier _____

Paraaf: _____

Inhoudsopgave	pagina
Invulblad fictiedossier	2
1. Inleiding op het fictiedossier	4
2. Fictieautobiografie	5
3. Korte verhalen	8
4. Korte films	10
5. Roman	11
Titels verfilmde roman	11
Verhaalanalyse	13
6. Film	17
Filmanalyse	17
7. Poëzie	22
Poëzieanalyse	23
8. Cabaret	26
9. Afronding van je fictiedossier	28

1. Inleiding op het fictiedossier

In dit leerjaar maak je zeven verschillende opdrachten voor fictie. Je leest korte verhalen, romans en poëzie en je kijkt naar films en cabaret. Daarover maak je geleide opdrachten die je verzamelt in een dossier. Dit dossier neem je mee naar je mondeling.

De inhoudsopgave is al klaar. Jij maakt zelf een titelpagina en voegt alle uitwerkingen toe. Je dossier gaat over fictie, maar vooral ook over jou. Je kunt je mening kwijt, je ervaringen beschrijven en je plannen bekend maken. Met een goede samenhang en vormgeving kun je een dossier maken om trots op te zijn.

Zorg ervoor dat je alle uitwerkingen goed opslaat op je computer.

Tip

Maak van je fictiedossier een mooi document.

Zorg voor:

- een titelpagina
- een inhoudsopgave
- een voor- en nawoord
- een hoofdstukindeling
- een bronvermelding
- een goede lay-out
- een consequent lettertype
- een correcte spelling en formuleringen
- illustraties
- een bladnummering

Bind alles netjes in of doe alles in een map.

Jan-Huub van Dartel
Lindy van den Hengel

Docenten VMBO T4

2. Fictieautobiografie

In een fictieautobiografie haal je herinneringen op aan ervaringen met allerlei vormen van fictie: literatuur, film, toneel en cabaret. Daarmee laat je zien hoe je smaak is ontwikkeld. Misschien had je als kleuter een voorliefde voor een bepaalde kinderfilm of las je oppas voor uit een speciaal kinderboekje. Misschien ben je laatst naar een cabaretvoorstelling geweest of heb je je favoriete auteur ontmoet. In sommige gezinnen worden geen verhalen (voor)gelezen, maar verhalen verteld. Die verhalen maken ook onderdeel uit van je ervaringen met fictie.

Dit is de eerste opdracht voor je fictiedossier. Je gaat allerlei herinneringen ophalen. Je begint bij je vroegste jeugd en eindigt in het heden.

*'Fictie' staat voor 'fantasie'; hiermee wordt alles bedoeld dat voortkomt uit de fantasie van een schrijver, dichter, musicus, cabaretier, kunstenaar en filmmaker.
'Auto' betekent 'zelf'.
'Bio' betekent 'leven'.*

Doel

Het ontdekken welke vorm van fictie voor jou veel of weinig heeft betekend en waarom. Ontdekken in hoeverre fictie een bijdrage heeft geleverd aan je ontwikkeling. Nagaan hoe je met behulp van fictie jezelf verder kunt ontwikkelen.

Klassikaal

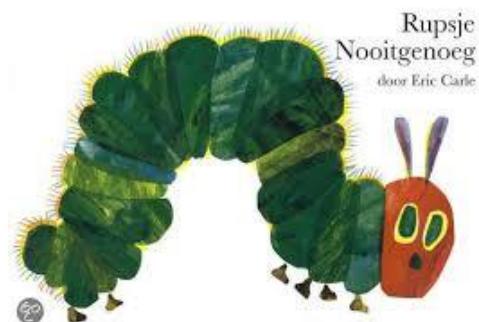
- Wat is je eerste herinnering?
- Waarom heb je deze onthouden, denk je?

Bespreek thuis de onderstaande vragen.

Baby – peuter - kleuter

1. Wat weet je nog van de tijd dat je nog niet kon lezen?
2. Wat herinner je nog van het voorlezen thuis?
Wie las er voor en wanneer?
Hoe vond je dat?
3. Had je als peuter ook favoriete boeken? Welke?
Heb je die boeken nog?
Wat vond je zo mooi aan die boeken?
4. Als je nooit bent voorgelezen, hoe kwam dat, denk je?

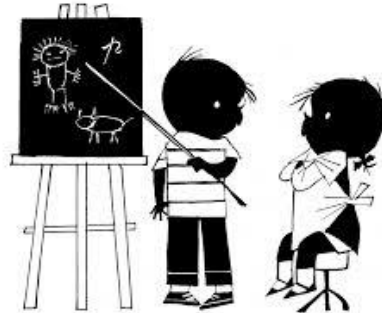
- Hoe vind je dat achteraf?
5. Wat zijn je vroegste herinneringen aan tv-programma's?

Basisschool

1. Wilde je graag leren lezen, of juist niet?
2. Welke reden had je daarvoor?
3. Welke verhalen hoorde je of las je graag?
Hoe oud was je toen?
4. Welke vond je niet leuk en waarom?
5. Wat is het mooiste kinderboek dat je ooit hebt gelezen?
Waar gaat het over?
Wat vond je er zo mooi aan?

6. Las je ook wel eens stiekem?
Waarom?
Wat las je dan?

Middelbare school

1. Lees je momenteel graag?
Hoe vaak lees je in een boek of in een tijdschrift?
Hoe vaak lees je informatie op het internet?
Wat voor soorten boeken en tijdschriften lees je?
Waar houd je niet van?
2. Lees je niet graag? Hoe komt dat, denk je?
3. Wat is nu je favoriete boek?
Wat was je favoriete boek twee jaar geleden?
Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen beide boeken?
4. Worden er bij jou thuis weleens verhalen of moppen verteld? Tijdens verjaardagsfeestjes bijvoorbeeld.
Waar gaat het dan over?
Wie begint er dan?
Hoe vind je dat?
Vertel je zelf weleens verhalen?
5. Wat is nu je favoriete film? Waarom?
Wat is je favoriete televisieprogramma? Waarom?
Wat doe je het liefst op de computer? Waarom?

Schrijfoopdracht

Na deze groepsopdracht schrijf je op de computer je eigen fictieautobiografie met een inleiding, kern en slot.

In de inleiding beschrijf je:

- de inhoud van de opdracht
- het doel van de opdracht.

De kern bestaat uit drie alinea's waarin je je herinneringen beschrijft uit:

- de baby-, peuter- en kleutertijd
- de tijd op de basisschool
- de tijd op de middelbare school.

In het slot beschrijf je:

- hoe de opdracht is gegaan
- wat je van de opdracht vond
- wat je eraan hebt gehad
- in welke onderdelen van fictie je geïnteresseerd zult blijven.

Bedenk een pakkende titel, gebruik tussenkopjes en zet je naam eronder.

Controleopdracht ter verbetering

Je controleert elkaars schrijfoopdracht en gebruikt daarbij de volgende aandachtspunten.

1. Is de titel een aandachtstrekker?
2. Is de inhoud voldoende interessant?
3. Bevat het werk een inleiding, kern en slot?
4. Is het werk verdeeld in alinea's met witregels?
5. Gebruikt de leerling tussenkopjes?
6. Eindigt het werk met een 'uitsmijter' en of een blik op de toekomst?
7. Vormt de tekst een logisch geheel?
8. Worden er ook voorbeelden genoemd?
9. Wordt er geen telegramstijl gebruikt?
10. Staan de hoofdletters, komma's en punten op de juiste plaats?
11. Is het taalgebruik goed?

Herschrijf je tekst. Sla hem op in een in een digitaal mapje genaamd "Fictiedossier" en stop een print in je fictiedossier.

3. Korte verhalen

Je gaat een aantal korte verhalen lezen, opdrachten maken en vragen beantwoorden. De lengte van korte verhalen kunnen variëren van een halve pagina tot dertig bladzijden. In het leslokaal liggen verhalenbundels met verhalen van meerdere schrijvers. Ze zijn totaal verschillend op het gebied van spanning, genre, personages, tijd etc.

Doel

Je gaat kennismaken met korte verhalen en ontdekken waarin ze verschillen met romans. Verder ga je ontdekken in hoeverre je de wijze van vertellen begrijpt en interessant vindt. Je gaat je woordenschat uitbreiden en je schrijfvaardigheid oefenen door zelf een kort verhaal te schrijven. Dit kun je pas als je weet waarmee je rekening moet houden.

Kenmerken van korte verhalen en korte films

Een schrijver van korte verhalen is niet uit op complexe verhaallijnen en karakterontwikkelingen. Zijn doel is om kort iets herkenbaars of verrassends neer te zetten. Om zijn verhaal te bekorten, maakt hij gebruik van de volgende strategieën:

- 'Met de deur in huis vallen'.

Er is geen inleiding. Als lezer val je midden in een gebeurtenis die je niet onmiddellijk begrijpt.

- Eenheid van tijd, plaats en handeling:
 - 1 Er zijn geen flash-backs of flash-forwards. Het verhaal verloopt chronologisch.
 - 2 Het verhaal speelt zich af op één plaats.
 - 3 Het verhaal gaat maar over één ding of gebeurtenis.
- Er zijn maar weinig personages en ze hebben geen diepgang.
- De schrijver geeft geen uitleg of achtergrondinformatie.
- Het slot is vaak verrassend.

Deze strategieën worden natuurlijk niet altijd even consequent toegepast. In het volgende korte verhaal zie je ze wel allemaal terug.

De derde wens

Rudolf Kent zat alleen in zijn kantoor toen de djinn verscheen. De kleine gedaante kwam tevoorschijn uit de rook van een weggegooid lucifer. De djinn was een zompig mannetje met een tulband en een lendendoek. Hij ging met zijn benen over elkaar in Rudolf Kents asbak zitten.

“En je derde wens?” vroeg de djinn.

Rudolf Kent, die nog nooit eerder een djinn gezien had, nam een trekje van zijn sigaar en keer naar de verschijning. “Goed, mij heb je. Waarom schenk je me een derde wens als ik nog niet eens een eerste wens heb gehad?”

“O, maar die heb je wel gehad,” zei de djinn. “Je weet het natuurlijk niet meer. Je tweede wens was dat alles weer precies zo zou worden als voordat ik je drie wensen schonk.”

“Met andere woorden, ik krijg maar één wens,” zei Rudolf Kent, en hij voelde zich beetgenomen.

“Een heleboel mensen krijgen helemaal nooit wensen, dus schiet nou maar op.”

“Ik geloof er helemaal niets van,” zei Kent, “maar ik wil het spelletje wel meespelen. Ik wou dat ik onweerstaanbaar was voor vrouwen.”

“Grappig,” zie de djinn, weer verdwijnend. “Dat was ook je eerste wens.”

Bron: Rick Norwood, *De kortste fantastische verhalen*, 1985

Leesopdrachten

Je kiest drie verhalen uit de verhalenbundel en beantwoordt de vragen. Werk overzichtelijk: neem de vragen over in je antwoord en vergeet niet te vermelden bij welk verhaal je antwoorden horen. De uitwerkingen sla je op in je digitale dossier en je maakt een print voor in je dossier.

Schrijfoopdracht

Nadat je een aantal korte verhalen hebt gelezen en snapt hoe je te werk moet gaan, ga je zelf een verhaal voorbereiden. Het gemakkelijkste is dat je eerst een plot bedenkt. Je begint dus met de clou, de afloop van je verhaal. Vergelijk dit met het vertellen van een goeie grap. Daarna beslis je vanuit welk perspectief je dit verhaal gaat vertellen:

- alwetende verteller*; je laat het verhaal vertellen door iemand die alles weet en overziet: de gevoelens en gedachten van de personages. Hij weet ook al hoe het verhaal afloopt.
- hij/zij-perspectief*; je schrijft het verhaal vanuit één persoon die je hij of zij noemt. De lezer komt alleen de gevoelens en gedachten van dit personage te weten.
- ik-perspectief*; de lezer komt alleen te weten wat de ik-persoon weet.

Schrijf je verhaal en let daarbij ook op je formuleringen en spelling. Maak correcte zinnen die beginnen met een hoofdletter en eindigen met een punt. Maak ook alinea's als je verhaal langer wordt dan een halve pagina. Bedenk een pakkende titel en zet je naam eronder.

Controleopdracht

Zodra je klaar bent, laat je je verhaal lezen aan twee of drie klasgenoten. Neem hun tips en verbeteringen over. Pas nadat je verhaal is gecorrigeerd, maak je een print voor je dossier. Het document sla je ook op in je digitale dossier.

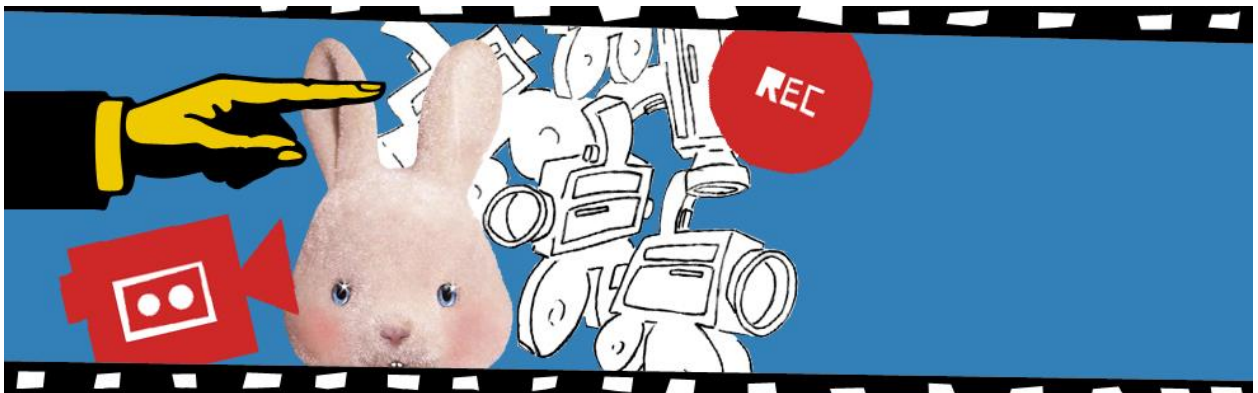
4. Korte films

Korte verhalen kun je vergelijken met korte films. Je gaat ook onderzoeken hoe de korte film in elkaar steekt, welke keuzes de regisseur heeft gemaakt en waarom. Je krijgt een aantal films te zien; een aantal wordt klassikaal besproken. Maak in de les aantekeningen ter beantwoording van de volgende vragen:

Vragen

1. Wat is de titel van de film?
2. Wie is de regisseur?
3. Uit welk jaar is de film?
4. Wie is hoofdpersoon?
5. Beschrijf in ± 100 woorden het verloop van de film.
6. Welke twee kenmerken van de korte verhalen herken je?
7. Valt je iets op aan de manier van filmen, de muziek, de montage of het acteren?
8. Geef je mening over de film in maximaal 30 woorden.

Neem weer de vragen over in je antwoorden. De uitwerkingen sla je op in je digitale dossier en je maakt een print voor in je dossier.

Op de onderstaande link vind je allerlei korte, Nederlandse films.

<http://kort.ntr.nl/2014/07/01/vanaf-hier/>

5. Roman

Aan de hand van de bijgevoegde literatuurlijst kies je een (verfilmde) roman uit. Je leent dit boek van de bibliotheek op school of bij jou uit de buurt. Je zorgt ervoor dat je dit boek altijd bij je hebt. Lees elke dag!

Titels verfilmde roman niveau

Humor

Het schnitzelparadijs	Khalid Boudou	±
Phileine zeg sorry	Ronald Giphart	+
Pizza Maffia	Khalid Boudou	±
Erik of het kleine insectenboek	Godfried Bomans	+

Oorlog

Oorlogswinter	Jan Terlouw	±
De aanslag	Harry Mulisch	+
Zwartboek	Laurens Abbink Spaink	+
Pastorale 43	Simon Vestdijk	+
Twee koffers vol	Carl Friedman	+
Sonny Boy	Annejet van der Zijl	+

Spanning

Het gouden ei	Tim Krabbé	+
De kroongetuige	Maarten 't Hart	+

Familierelaties

De Tweeling	Tessa de Loo	+
De kleine blonde dood	Boudewijn Buch	+
De passievrucht	Karel Glastra van Loon	+
De gelukkige huisvrouw	Heleen van Royen	±
Terug naar Oegstgeest	Jan Wolkers	+
Kees de jongen	Theo Thijssen	+
Karakter	F. Bordewijk	+
De avonden	Gerard Reve	+
Tirza	Arnon Grunberg	+
Hokwerda's kind	Oek de Jong	+
Een vlucht regenwulpen	Maarten 't Hart	+
Het diner	Herman Koch	+

Voorbeeld van een fictiedossier Mavo 4, Het Hooghuis College, Mondriaan, Oss

Vriendschap

Oeroeg	Hella Haassen	+
Twee vrouwen	Harry Mulisch	+
Vriend van verdienste	Thomas Rosenboom	+
Zomerhitte	Jan Wolkers	+
Turks fruit	Jan Wolkers	+

Ziekte

Komt een vrouw bij de dokter	Kluun	±
Hersenschimmen	J. Bernlef	+
Ben X	Nic Balthazar	+

Sociaal drama

Pieter Daens	Louis Paul Boon	+
--------------	-----------------	---

diversen

Zoeken naar Eileen	Leon de Winter	+
De ontdekking van de hemel	Harry Mulisch	+
Oesters van Nam Kee	Kees van Beijnum	+
De duivel en de maagd	Hubert Lampo	+
Kaas	Willem Elsschot	+
Een dagje naar het strand	Heere Heeresma	+

Jeugd

Spijt	Carry Slee	-
Razend	Carry Slee	-
Afblijven	Carry Slee	-
Lover of loser	Carry Slee	-
Timboektoe	Carry Slee	-
Ciske de rat	Piet Bakker	-

Vertaalde boeken

Twilight 1	Stephenie Meyer	-
De weg	Cormac McCarthy	+
De Da Vinci code	Dan Brown	±
In de naam van de Roos	Umberto Eco	±
The devil wears prada	Lauren Weisberger	-
De hongerspelen	Suzanne Collins	-
De vliegeraar	Khaled Hosseini	+
The boy in the striped pyjamas	John Boyne	-
In de ban van de ring	J.R.R. Tolkien	-
Harry Potter	J.K. Rowling	-
Steppenwolf	Herman Hesse	+
Haar naam was Sarah	Tatiana de Rosnay	±

Verhaalanalyse

Tijdens het lezen kun je al beginnen met het maken van een verhaalanalyse. Dit doe je met behulp met het stappenplan hieronder.

1. Noteer de titel en de schrijver van het boek.
2. Noteer de uitgever en het jaar waarin het boek voor het eerst is verschenen.
3. Beschrijf de kaft.
4. Noteer of het boek bekroond is met een prijs.
5. Titelverklaring
Waarom heet het boek zoals het heet? Kun je daar een verklaring voor geven? Komt de titel voor in het boek? Zo ja, wanneer, maar vooral waarom? Zoek de betekenis op in het woordenboek. Denk over de inhoud na en probeer een betekenis aan de titel te geven.
6. Personages
Van alle personages beschrijf je de innerlijke en uiterlijke kenmerken.

Karakter; welke innerlijke groei of verandering maakt het personage door? Welke gevoelens en gedachten zijn belangrijk?

Type; deze persoon kun je in enkele woorden typeren. Het is een bijfiguur waar weinig ontwikkeling of verandering in zet. Je weet niet zoveel van hem of haar.

Relaties; beschrijf de onderlinge relaties die de romanfiguren hebben met elkaar.
7. Genre
Er bestaan verschillende soorten literatuur. Je kunt ze onderverdelen in onderwerpen als detective, sciencefiction, geschiedenis, reizen, liefde, thriller, dagboek, natuur, avonturen, oorlog, griezel, maatschappijkritisch, fantasie, muziek, computer, etc. In de openbare bibliotheek wordt het genre altijd aangegeven.
8. Ruimte
In welke omgeving speelt het verhaal zich af? In welk land, in welke stad, in welk dorp, op kamp, in huis, op school, in een gevangenis? Beschrijf daarvan ook de sfeer en de betekenis. Er zijn meestal meerdere plekken die van belang zijn voor het verhaal. Ook de weersomstandigheden kunnen een bepaalde sfeer oproepen en bij herhaling ook een betekenis geven.
9. Handeling *spanning met climax*
Vraag je af wat er met de hoofdpersonen gebeurt of gebeurd is. Noteer dat in 2 á 3 zinnen.
Spanning; wat maakt het boek wel of niet spannend?

Voorbeeld van een fictiedossier Mavo 4, Het Hooghuis College, Mondriaan, Oss

Climax; waar bereiken de gebeurtenissen een hoogtepunt.

Anticlimax; hiervan is sprake als de gebeurtenissen zich opstapelen tot een hoogtepunt, maar dan vlak vóór dit hoogtepunt een dieptepunt bereiken.

10. Tijd

In welke tijd speelt het verhaal zich af? In de middeleeuwen of in de toekomst, in welk jaar, in welk seizoen, op welke dag, etc. Je kunt veel opmaken uit gebruiksvorwerpen als auto's, karren, zwaarden en mobieltjes.

De vertelde tijd; hoeveel tijd verstrijkt er in het verhaal? De gebeurtenissen kunnen zich in enkele uren afspelen, maar ook in weken, maanden of jaren.

De verteltijd; hoeveel bladzijden heeft je boek.

Chronologie; een schrijver kan de gebeurtenissen op verschillende manieren ordenen. Als een verhaal chronologisch wordt verteld, dan zijn de gebeurtenissen beschreven in de volgorde waarin ze gebeurd zijn.

In een a-chronologisch verhaal heeft de schrijver de volgorde veranderd. Let op! De schrijver heeft altijd een reden om dat te doen.

Flashback; dit is een terugblik op gebeurtenissen die zich in het verleden hebben afgespeeld. Een verhaal met één of meerdere flashbacks is dus a-chronologisch.

Fastforward; dit is een tijdsversnelling. Je kunt plotseling tien jaar later in een verhaal zitten. In die tijd is er voor het verhaal niets wezenlijks gebeurd. De auteur heeft een reden om tien jaar over te slaan!

11. Perspectief

Door wiens ogen wordt het verhaal verteld?

Ik-perspectief; een dagboek is altijd in dit perspectief geschreven. Het verhaal wordt verteld door een ik-persoon. Je leest de gedachten van deze ik-persoon in een soort persoonlijk verslag. Als lezer ken je niet de gedachten van andere personages.

Personaal perspectief; ook een personaal verhaal wordt vanuit één persoon verteld, maar een personaal verhaal staat niet in de ik-vorm. In plaats van de ik-vorm gebruikt de auteur de hij of zij-vorm. Als lezer volg je wat de hij of zij doet, denkt, ziet en voelt. Je volgt ook één personage. Net als bij het ik-perspectief is dat zeer subjectief.

Perspectiefwisseling; er kan een perspectiefwisseling plaatsvinden als je aan een nieuw hoofdstuk begint. Je leest dan plotseling de gedachten van iemand anders.

Auctoriaal perspectief; dit perspectief komt niet zo heel vaak voor. Je leest de gedachten van iemand die boven de gebeurtenissen staat. Je kunt rechtstreeks worden

toegesproken door iemand die geen deel uitmaakt van het verhaal. Deze verteller weet alles van het verhaal en de personages en geeft daar graag commentaar op.

12. Slot

Hoe eindigt het verhaal?

Gesloten einde; de gebeurtenissen eindigen goed of slecht. Je weet hoe het verder zal gaan met de hoofdpersoon.

Open einde; je moet als lezer zelf doordenken en gaan invullen hoe het verder zal gaan met de hoofdpersoon. Deze manier om een verhaal te eindigen vraagt meer inbreng en creativiteit van de lezer.

13. Thema

Welke betekenis kun je aan het verhaal toekennen? Wat is de gedachte achter het verhaal? Beschrijf dat in één of twee zinnen. In de boeken van de openbare bibliotheek vind je het thema aan de binnenkant van de kaft. Het thema is niet altijd even gemakkelijk onder woorden te brengen.

14. Motieven

Welke woorden of gebeurtenissen zijn van grote betekenis voor het verhaal? De schrijver komt daar vaak op terug. Alle motieven samen vormen het thema.

15. Samenvatting

Als je het boek uit hebt, sla je het dicht en formuleer je de samenvatting alsof je het verhaal aan iemand vertelt.

Inleiding; hierin beschrijf je de personen en hun situatie.

Kern; hierin beschrijf je de verhaallijn, de handelingen en gebeurtenissen.

Slot; hierin vertel je hoe het verhaal afloopt.

Een samenvatting van een verhaal schrijf je in één A4'tje.

16. Persoonlijke beoordeling

voortreffelijk	goed	matig	levensecht
droevig	somber	opgewekt	onwerkelijk
spannend	interessant	saai	langdradig
sympathiek	doet me niets	antipathiek	origineel
vertrouwd	bekend	vreemd	pessimistisch
sentimenteel	romantisch	nuchter	te lang
te kort	net goed	gelukkig	informatief
humoristisch	realistisch	optimistisch

Hoe ga je te werk?

Kies minstens drie woorden die van toepassing zijn op jouw boek. Je zet er natuurlijk bij waarom jij dat vindt! De volgende argumenten kunnen je helpen bij het verwoorden van jouw mening:

Praktijk; wat heb jij als gemakkelijk ervaren?

- *Het was mooi weer en ik had niets beters te doen*
- *Het was lekker dun en nog gemakkelijk te lezen ook.*
- *Het boek stond toevallig bij mij in de kast*

Emotie; vertel iets over je gevoelsmatige reactie op het verhaal boek.

- *Ik vond het een spannend boek, want ik vergat alles om heen...*

Herkenbaarheid; herken je in een personage veel van jezelf?

- *Veel herkenning in dat personage, omdat ...*
- *Het was alsof het over mezelf ging, omdat ...*
- *Die ene vrouw is net mijn moeder, omdat ...*

Moreel; met morele argumenten geef je aan of je iets goed of juist erg verkeerd vindt. Ben je het eens of oneens met de schrijver? Vind je de opvattingen van de schrijver goed of verkeerd?

- *Ik vind dit een slecht boek, want ik houd niet van onnodige dierenkwellerij.*

Werkelijkheid; geeft de auteur een waarheidsgetrouw beeld van de werkelijkheid? Komen de opvattingen en gedachten overeen met jouw werkelijkheid?

- *Ik vind dit een fántastisch (of vervelend) boek, want ...*
- *De schrijver vertelt het precies zoals het gebeurd is.*
- *Volgens mij heeft de schrijver alles uit zijn duim gezogen!*

Verrijking; waarin heeft het verhaal je aan het denken gezet? Heeft het verhaal iets toegevoegd aan je emotionele ervaringen?

Voorbeelden zijn:

- *Van die kant had ik het nog nooit bekeken.*
- *Dat lijkt me een vervelend gevoel.*

6. Film

Nadat je de verfilmde roman uit hebt en de verhaalanalyse gemaakt, ga je de verfilming bekijken. Een film of een tv-serie kun je net als bij een roman beoordelen op de inhoud van het verhaal, de opbouw, spanning en personages. Bij een film spelen ook beeld en geluid een belangrijke rol.

Filmanalyse

Maak een filmanalyse met behulp van de onderstaande opdracht en vragen. Blijf bij de inhoud van de film. Laat je niet beïnvloeden door het boek zelf.

1. Samenvatting

Een film of tv-serie wordt vaak niet chronologisch verteld. Schrijf een chronologische samenvatting van maximaal één A4'tje.

2. Hoofdpersoon

Alleen met een voice-over kunnen gedachten van een hoofdpersoon letterlijk worden weergegeven. Om het karakter en gevoelens over te brengen, kiest een regisseur meestal voor de oplossing van een geloofwaardig totaalbeeld: de kleding, houding, de gelaatsuitdrukking, het taalgebruik en de wijze van bewegen.

Uiterlijke kenmerken

- Geef een beschrijving van het gezicht en de haardracht.
- Beschrijf het hele voorkomen: de lengte, de houding, de manier van lopen en de kleding.
- Valt je iets op aan het taalgebruik?
- Is er voor de juiste acteur gekozen? Leg uit.

Innerlijke kenmerken

- Beschrijf het karakter van de hoofdpersoon. Veel weet je al door de bestudering van het uiterlijk.
- Geef je mening over dit karakter.
- Beschrijf de relatie met andere personen.
- Wat zijn de problemen?
- Hoe worden de problemen opgelost?

3. Plaats

Een regisseur zoekt zorgvuldig naar filmlocaties om de film zo geloofwaardig mogelijk te maken. Zodra je moderne bestrating ziet in een historische film, valt de opgeroepen illusie plotseling weg.

- Waar speelt de film zich voornamelijk af?
- Geef een korte beschrijving.
- Vind je de gekozen locaties geloofwaardig? Leg uit.
- Zijn er storende elementen? Zo ja, geef een beschrijving

4. Perspectief

Je komt in contact met de gebeurtenissen door mee te kijken met de filmcamera. Hoogst zelden kijk je mee door de ogen van de hoofdpersoon. Het typische van film is, dat het camerastandpunt gewijzigd kan worden. Sommige gebeurtenissen zie je van veraf, andere van dichtbij. Dat kan allerlei effecten hebben. Wisselingen van camerastandpunt zijn erg bepalend voor een film.

- Vanuit welk standpunt is voornamelijk gefilmd? Van bovenaf: vogelperspectief, of juist veel van onderaf: kikkerperspectief?
- Wordt er van veraf of dichtbij gefilmd?
- Wat roept de manier van filmen bij je op? Dat kan bijvoorbeeld zijn: onrust, irritatie, verdriet, weemoed, blijdschap.
- Voel je daardoor meer betrokken? Leg uit.

5. Tijd

In films worden vaak tijdsprongen gemaakt.

Flashback

Dit is een terugblik die vaak nodig is ter verduidelijking van het verhaal.

- Beschrijf een flashback in de film in maximaal 50 woorden.
- Wat voegt deze toe aan de film?

Flashforwards

Dit is een vooruitblik, een fragment dat speelt in de toekomst. Dit wordt minder vaak toegepast.

- Beschrijf, indien mogelijk, een flashforward in de film in maximaal 50 woorden.
- Wat voegt deze toe aan de film?

Tijdversnelling

De verteltijd is veel korter dan de vertelde tijd. Bijvoorbeeld: *Doornroosje sliep honderd jaar*. Dit komt vaak voor in films.

- Beschrijf in één zin het eerste moment in de film waarop een tijdsversnelling plaatsvindt.
- Beschrijf in maximaal 50 woorden welke gebeurtenis(sen) zijn weggelaten.
- Waarom heeft de regisseur dat gedaan, denk je?

Tijdvertraging

De verteltijd is langer dan de vertelde tijd. Denk aan een tikkende bom waarbij de tijd af te lezen is.

- Beschrijf, indien mogelijk, een tijdvertraging in de film in maximaal 50 woorden.

- Welke emotie roept deze vertraging bij je op?

Tijddekking

Hierbij is de verteltijd gelijk aan de vertelde tijd. Zulke films komen eigenlijk nooit voor. Alleen in toneelstukken komt dit voor. Binnen een scène komt het natuurlijk wel voor.

6. Belichting

Waar je waarschijnlijk nooit op hebt gelet, is de belichting in de film. Toch is deze bepalend voor de juiste sfeer. Een film als 'Zwartboek', die zich afspeelt in de Tweede Wereldoorlog, heeft een andere belichting dan een film die in het heden plaatsvindt. Licht zegt bijvoorbeeld iets over het tijdstip van de dag. Kleur bepaalt de stemming. Zijdelingse belichting zorgt voor schaduw en geeft diepte. De ene lichtbron kan de andere tegenwerken of juist versterken. Bij sterk tegenlicht zien we silhouetten waardoor een mysterieus beeld ontstaat.

Licht kun je analyseren op basis van de bron, richting, intensiteit en kleur:

- Bron**
Lichtbronnen kunnen divers zijn: de zon, een opstelling waarbij de belichting 'onzichtbaar' is, of er wordt gebruik gemaakt van lichtbronnen in het decor: neon, straatverlichting, een bureaulamp ed.
 - Richting**
Frontaal, van opzij, van boven, van onder of van achter.
 - Intensiteit**
Zware en scherpe schaduwen zijn afkomstig van hard licht, een diffuus beeld ontstaat bij zacht licht. Het spel van licht en schaduw accentueert of verdoezelt contrasten.
 - Kleur**
Een regisseur bepaalt de kleurtemperatuur. Lampen met een hoge kleurtemperatuur geven blauwig licht. Gloeilampen daarentegen zijn gelig en hebben een lage kleurtemperatuur. De kleurtemperatuur beïnvloedt de sfeer en de emotie. Daardoor begrijp je het verhaal beter. De kleurtemperatuur van zonlicht is niet constant, maar varieert met de schaduwlengte. Hoe korter de schaduw hoe hoger de kleurtemperatuur (blauwer), hoe langer de schaduw, hoe lager en hoe geler. Daarom wordt bij daglicht ook vaak belichting toegepast.
- Welke lichtbronnen heb je in de film ontdekt?
 - Kies een scène en beschrijf de lichtbron, de richting, intensiteit en kleur.
 - Wat roept deze manier van belichten bij je op? Denk bijvoorbeeld aan: weemoed, boosheid, irritatie, verdriet.
 - Past deze wijze van belichten bij de film? Leg uit.

7. Special effects

Hiermee worden technieken bedoeld voor effecten die niet langs de normale weg kunnen worden bereikt. Ze worden ook gebruikt als het normaal te gevaarlijk of te duur is. Er zijn drie soorten effecten:

- Optische, visuele of fotografische**

Het film- of televisiebeeld wordt gemanipuleerd, door bijvoorbeeld een bluescreen te gebruiken; de achtergrond wordt vervangen door een ander beeld of animatie. Tegenwoordig kunnen zeer realistisch ogende beelden worden gemaakt met behulp van 3D-computeranimaties.

b. Mechanische effecten

Zo worden bijvoorbeeld tijdens het filmen van explosies rookmachines ingezet. Ook worden animatronics ingezet. Dat zijn mechanische poppen die met behulp van een afstandsbediening kunnen bewegen. Denk aan de dinosaurïers in Jurassic Park.

c. Geluidseffecten

Geluiden worden kunstmatig gecreëerd of gemanipuleerd. Denk aan onweer of wapengekletter.

- Welke special effects heb je ontdekt?
- Kwamen ze natuurlijk over of juist niet?
- Waarvoor werden ze toegevoegd, denk je?
- Kwamen er ook extreme of overdreven effects voor? Geef een korte beschrijving en je mening.

8. Filmmuziek

Muziek versterkt de sfeer van de film en de emoties van de acteurs. Draai bij een film het geluid maar eens weg. Dan merk je duidelijk wat de muziek toevoegt. Zonder muziek is er minder of helemaal geen spanning. Filmmuziek is een industrie op zichzelf.

- Wat voor soort muziek zit er in de film? Is het klassiek getint of juist erg hedendaags?
- Is de muziek speciaal voor de film gemaakt?
- Heeft de film de muziek echt nodig? Leg uit.
- Welke emoties worden er door de muziek opgeroepen?
- Zijn er ook momenten zonder muziek?
- Waarom heeft de regisseur hiervoor gekozen, denk je?

9. De betekenis

Vraag je af waarom deze film is gemaakt.

- Wordt er een boodschap uitgedragen, een geschiedenis vastgelegd, of gaat het om puur amusement? Leg uit.
- Wat is de boodschap of het thema van de film?

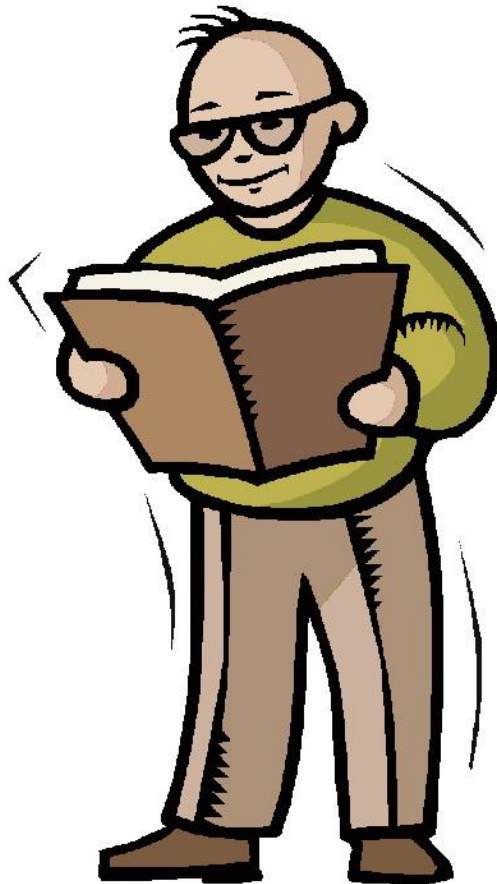
10. Beoordeling

- Wat is je mening over de film? Kies beoordelingswoorden als saai, spannend, vernieuwend, ontroerend, ontspannend, indrukwekkend ed. Geef bij elk beoordelingswoord een motivatie met voorbeeld.

11. Vergelijking

Je vergelijkt de film met het boek. In de meeste gevallen is eerst het boek geschreven, daarna de film gemaakt. Er wordt een filmscript gemaakt dat afwijkt van de oorspronkelijke vertelling. Je weet ondertussen dat een film anders verteld wordt. Dat heeft te maken met de beperkte filmtijd, maar ook met de beperking dat je iemands gedachten niet letterlijk weet.

- Welke wezenlijke verschillen heeft de film in vergelijking met het boek op het gebied van: personages, tijd, perspectief en plaats.
- Vergelijk ook het begin en het einde van de film met het boek.
- Waarom zou de regisseur die verschillen hebben aangebracht denk je? Bekijk per genoemd verschil wat de reden zou kunnen zijn.
- Wat vond je mooier, de film of het boek? Leg uit in maximaal 50 woorden.

7. Poëzie

Je gaat je bezighouden met poëzie. Daarin staan gevoelens, dag- en nachtdromen, overpeinzingen en invallen; kortom innerlijke gebeurtenissen centraal. Je gaat ontdekken dat goede poëzie helemaal niet zo eenvoudig is als het zo lijkt. Muziekteksten en raps kunnen ook onder poëzie vallen. Daarin zit echter veel kwaliteitsverschil. Als je poëzie vergelijkt met proza dan zie je de volgende verschillen:

- Poëzie is meer aan regels gebonden door rijm, lengte versregels, ritme en indeling in strofen.
- Poëzie is compacter dan proza. Met weinig woorden kun je heel veel zeggen.
- In poëzie is herhaling belangrijker dan in proza.
- De uiterlijke presentatie zoals bladspiegel, witwerking en regellengte functioneert bij poëzie sterker dan bij proza.
- In poëzie hebben woorden en zinnen vaak meer dan één betekenis. In proza wordt dubbelzinnigheid eerder vermeden.
- Bij poëzie is ritme (de afwisseling van beklemtoonde en onbeklemtoonde lettergrepen) van belang.

Gedichten kunnen over alle mogelijke onderwerpen gaan. Dat hoeven geen grote gevoelens te zijn. Gedichten kunnen ook over heel kleine dingen of alledaagse gebeurtenissen gaan. Er bestaan duizenden gedichten over de liefde. Toch zijn die allemaal anders. De dichter kan het gevoel zelfs als onderwerp voor zijn gedicht nemen. Hij kan het hele onderwerp beschrijven of een deel ervan nemen. Hij kan gevoelens en ervaringen beschrijven of alleen feiten en gebeurtenissen. De manier waarop de dichter een onderwerp uitwerkt, bepaalt of het gedicht aanspreekt. Je hebt geleerd dat de structuur in iedere tekst belangrijk is. Daarmee kun je een verhaal spannend of verrassend maken. Ook in een gedicht is de opbouw belangrijk.

**VAN MIJN LERAAR
NEDERLANDS
MAG IK IN DE LES
DROMEN**

**ALS IK ER METEEN
POËZIE VAN MAAK**

Loesje

Fransje 1945
001 Ed. Avellan
www.loesje.nl

Opdracht

Je gaat een aantal gedichten lezen, analyseren en beoordelen. In het leslokaal liggen gedichtenbundels. Bij het lezen, moet je natuurlijk alle woorden begrijpen. Nadat je een gedicht hebt gelezen, zoek je eerst de woorden op die je niet kent.

Je analyseert vijf gedichten met behulp van het document 'Poëzieanalyse'. Je werkt dit formulier stap voor stap door. Je noteert alleen de kenmerken die van toepassing zijn. Dat wat niet van toepassing is, laat je weg.

Voorbeeld van een fictiedossier Mavo 4, Het Hooghuis College, Mondriaan, Oss

Vergelijking zonder als: Kom, leg uw hand op dit papier, mijn huid.

Metafoor; alleen het beeld wordt genoemd: Hé, blinde kip!

Metonymia; twee elementen hebben iets met elkaar te maken:

- a. deel – geheel: Even de **neuzen** tellen.
- b. maker van een voorwerp: Hij heeft een **Rembrandt** aan de muur hangen.
- c. materiaal van voorwerp: Het **leer** vloog in de touwen. (leer = voetbal)
- d. inhoud: Geef mij nog maar **kopje**.

Personificatie; dieren, planten en dingen worden als menselijke wezens voorgesteld:

Achter de **wuivende** duinenlijn.

Stoeien de wind en de wilde zee.

De hond **lacht**. (alleen mensen wuiven, stoeien en lachen)

4. Stijlfiguren

Redenaars en schrijvers gebruiken vaak trucs om de luisteraar of lezer te boeien:

Repetitio = herhaling; woorden worden benadrukt door de herhaling ervan:

Ik bewonder die **artiest**,
die **artiest** is naar mijn mening steengoed,
we mogen echt blij zijn met het werk van die **artiest**.

Parallellisme = gelijk zinsverloop; de zinsbouw en/of de inhoud van zinnen vertonen veel overeenkomst:

Wij **accepteren** dit nooit,
jullie **aanvaarden** dat ook nimmer,
niemand **neemt** zoiets **aan**.

Climax; de spanning wordt opgevoerd:

Ik vind haar niet zo aardig.
Tjonge, wat vind ik haar vervelend.
Ik zou haar bijna wat aandoen.
Nou vooruit dan.
Ik geef toe dat ik haar het liefst om zeep zou helpen.

Hyperbool = overdrijving; je gebruikt veel te zware woorden om je emoties te uiten:

Mijn hart breekt, nu mijn club verloren heeft.

Understatement = onderkoeling; dit is het tegenovergestelde van een hyperbool:

Toen Jan zijn nieuwe Porsche voorreed, merkte zijn buurman op:
“Ach, Jan heeft wel een aardig karretje.”

Woordspeling; woorden met meerdere betekenissen:

Kinderen, geef met Sinterklaas je vader een **schop** en je moeder een **trap**.

Eufemisme = verzachting; ze worden vaak gebruikt bij onderwerpen die niet direct uitgesproken worden:

Mijn vriendin is volslank (=dik)
Hij is niet meer onder ons (= dood)

Antithese = tegenstelling; hierbij worden vaak signaalwoorden gebruikt als: maar, echter, helaas, toch, mits, enz.

Ik heb een fantastisch plan, **maar** mijn spaarpot is leeg.

Paradox = schijnbare tegenstelling; er lijkt sprake is van een tegenstelling, maar bij nader inzien is dat niet het geval:

- Er zijn twee soorten mensen: de ene soort bestaat niet.
- Werken is heerlijk. Ik ben er dol op. Zodra ik een ogenblik vrij heb, werk ik.
- Het voordeel van nietsdoen is, dat ik precies weet wanneer ik ermee op moet houden.

Retorische vraag; vraag waarop geen antwoord wordt verwacht

Een leraar tegen een zeurende leerling: "Wie doet hier vervelend?"

Ironie; milde spot

School is een opvangcentrum voor kinderen met vakantieproblemen.

Sarcasme; kwaadaardige spot

Een leraar tegen een klas: "Voor de minder begaafden onder ons zijn er andere instellingen dan deze."

Cynisme; een kwetsende vorm van spot

Met zo'n lelijke kop, ging ik een boerka dragen.

5. Beoordeling

Heb je alles doorlopen?

1. Welke emotie roept het gedicht bij je op?
2. Is de inhoud van het gedicht herkenbaar? Leg uit.
3. Wat vind je goed of niet goed aan dit gedicht? Leg uit.
4. Je mag een eigen, extra gedicht toevoegen aan je dossier.

8. Cabaret

Doel

Met deze opdracht maak je kennis met verschillende vormen van cabaret. Je zult ontdekken welke cabaretiers jij het leukst vindt en waarom.

Soorten cabaret (genre)

In Cabaret staat de humor centraal. Toch wordt er ook vaak een serieuze boodschap overgebracht. Je kunt de voorstellingen in soorten onderbrengen:

Geëngageerd cabaret; de cabaretier geeft kritisch commentaar op bijvoorbeeld politiek, taboes en veranderingen in de samenleving.

Stand-up comedy; hij of zij moet het hebben van snelle grappen, improvisaties en reacties van het publiek.

Nonsenscabaret; hij of zij vertelt onzin en zet de wereld op zijn kop.

Muzikaal cabaret; hij of zij maakt voornamelijk muzikale grappen en bespeelt één of meerdere instrumenten en zingt liedjes.

Fysiek cabaret; hij of zij maakt acrobatische grappen en gebruikt allerlei voorwerpen en instrumenten.

Visueel cabaret; de grap zit hem in wat je ziet.

Tekstueel cabaret; de grap is ook leuk als je hem leest.

Cabaretiers gebruiken ook vaak een combinatie van deze cabaretvormen. Vaak zijn de grappen rondom een bepaald thema gemaakt. Daardoor raak je als kijker en luisteraar niet de draad kwijt. Dat thema wordt ook wel de *'rode draad'* genoemd.

Opdracht

Je gaat op zoek naar zoveel mogelijk cabaretiers. Informeer bij klasgenoten en volwassenen welke cabaretiers ze allemaal kennen. Bespreek met hen welke optredens ze het gemakkelijkst vinden en waarom. Op internet bekijk je delen van hun voorstelling. In een schema breng je de cabaretiers en de fragmenten onder in soorten cabaret. Vermeld van minimaal vijf cabaretiers, de naam van de voorstelling, het jaar en het soort cabaret. Je kunt in je dossier ook foto's toevoegen.

Voorbeeldschema

Cabaretier	voorstelling	genre	jaar
<i>Theo Maassen</i>	<i>Met alle respect</i>	<i>geëngageerd</i>	<i>2013</i>
<i>Bert Visscher</i>	<i>Zelden zoiets gezien</i>	<i>nonsenscabaret</i>	<i>2015</i>

Je hebt nu kennis gemaakt met diverse cabaretiers. Je kiest de cabaretier van je voorkeur en bekijkt een voorstelling. Daarna beantwoord je de volgende vragen in hele zinnen.

1. Wat is cabaret?
2. Wat is jouw favoriete cabaretier? Waarom denk je?
3. Wat voor soort cabaret maakt de cabaretier van jouw keuze?
4. Welke onderwerpen kwamen aan bod?
5. Wat is de rode draad van de voorstelling?
6. Noem een ernstige kant aan de voorstelling?
7. Beschrijf een visuele grap.
8. Beschrijf kort in eigen woorden een tekstuele grap.
9. Wat vond je zeer de moeite waard aan de voorstelling?
10. Wat vond je minder de moeite waard?
11. Welke reacties gaf het publiek? Wat vond je daarvan?
12. In welke situaties reageert de cabaretier op het publiek?
13. Hoe reageert hij/zij op het publiek?
14. Wat heb je geleerd van deze opdracht?

Maak aan de hand van de beantwoorde vragen een verslag met de volgende structuur:

Inleiding

- kondig het onderwerp aan
- vermeld van wie je de opdracht hebt gekregen
- vermeld het doel van de opdracht

Kern

- werk de beantwoorde vragen uit in alinea's
- plaats er tussenkopjes boven

Slot

- vertel wat je van de opdracht vond
- wat je geleerd hebt
- wat je goed of niet goed vond aan de opdracht

Hoe in te leveren

- Je bewaart dit verslag in je digitale fictiedossier
- Je maakt een print en levert die in bij je docent

9. Afronding van je fictiedossier

Je hebt de zeven onderdelen voor je fictiedossier inmiddels uitgewerkt. De volledigheid, de diepgang en de verzorging bepalen het eindcijfer. Ook moet dit werkstuk puur individueel zijn. Je hebt een eigen mening en dus ook een eigen uitwerking.

Tip:

Neem de checklist in de inleiding nog eens door om te kijken of je dossier volledig is en aan de opdracht voldoet. Verbeter waar mogelijk.

Inleveren

Je levert het dossier op tijd in voor een beoordeling. Ben je op tijd, dan krijg je van je docent nog tips ter verbetering. Bij de bestudering van je dossier kun je de verbeteringen nog aanbrengen. Die worden meegewogen bij de eindbeoordeling.

Bestuderen

Je krijgt je dossier terug en bestudeert de inhoud zorgvuldig. Je krijgt namelijk een mondeling waarbij je getest wordt op kennis. De docent bespreekt de inhoud met je en kijkt ook of je alles snapt en verbanden kunt leggen.

Mondeling fictiedossier

Bereid je goed voor. Je leert de vaktermen, de kenmerken van korte verhalen, poëzie en cabaret, je kent o.a. de personages en de plots van de verhalen en kunt de bedoeling van het dossier verwoorden.

Het is van belang dat je het dossier meebrengt naar het mondeling! Je mag het tijdens het gesprek raadplegen.

Sectie Nederlands
Hooghuiscollege
locatie Mondriaan
Oss